

УДК 373.2:37.036:811.111

© Ларіна І. О., Разуменко Т. О., Коваленко О. М., 2025

<https://orcid.org/0000-0003-0117-147X>

<https://orcid.org/0000-0002-0682-3812>

<https://orcid.org/0000-0001-8039-4895>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.16>

**І. О. Ларіна,
Т. О. Разуменко,
О. М. Коваленко**

ІНТЕГРАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У МИСТЕЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку інноваційних педагогічних парадигм для ефективного раннього мовного розвитку дошкільників у сучасному глобалізованому світі, де володіння англійською мовою стає невід'ємною складовою успішної життєдіяльності та міжкультурної комунікації. Виявлено, що інтеграція англійської мови у мистецьку діяльність пропонує інноваційну, педагогічно обґрунтовану парадигму, яка забезпечує природне, недирективне та високоефективне засвоєння мови, одночасно сприяючи гармонійному та всебічному розвитку особистості дитини.

З'ясовано, що ефективна методична реалізація вимагає використання специфічних прийомів, адаптованих до особливостей дошкільного віку, включаючи постійне використання простих інструкцій та коментарів англійською мовою, застосування рольових ігор («Art Studio»), ігор-драматизацій та методики Total Physical Response (TPR) через пісеньки-руханки для засвоєння нової лексики.

Теоретичні засади дослідження ґрунтуються на ключових психолого-педагогічних концепціях: ідея сенситивного періоду для мовного розвитку (М. Монтесорі), що охоплює дошкільний вік; роль гри як «зони найближчого розвитку», що дозволяє засвоювати мову в значущому контексті; а також принцип зниження «афективного фільтра» (С. Крашен) завдяки позитивному емоційному насиченню творчого процесу. Інтегративний підхід забезпечує дидактичний потенціал через активацію мультисенсорного сприйняття (візуального, аудіального, кінестетичного та тактильного каналів) під час малювання, ліплення чи аплікації, що сприяє формуванню міцніших нейронних зв'язків для кодування мовної інформації.

Зазначено, що ранній білінгвізм, підтриманий цим підходом, асоціюється зі значними когнітивними перевагами, зокрема, підвищеною когнітивною гнучкістю, покращенням виконавчих функцій (планування, робоча пам'ять) та розвитком метакогнітивних навичок, що підтверджується мета-аналізами досліджень Е. Біалісток. Виявлено, що використання принципів Content and

Language Integrated Learning (CLIL), де англійська мова є інструментом для творчості, а не самоціллю, стимулює дітей до активного використання лексики та граматичних конструкцій у природному контексті («I see a blue circle», «Please cut the paper»).

Основними викликами впровадження інтеграції є: дефіцит висококваліфікованих двопрофільних педагогів (з належним рівнем володіння англійською мовою та навичками арт-педагогіки); відсутність цілісного, апробованого та широко доступного методичного й дидактичного забезпечення, що поєднує лінгвістичні та творчі завдання; а також необхідність розробки якісних критеріїв оцінки, які б відповідали безоцінковому підходу БКДО 2025. Ключовим шляхом подолання проблем та перспективою розвитку є системна підготовка педагогічних кадрів через спеціалізовані магістерські та курси підвищення кваліфікації.

Ключові слова: інтеграція, англійська мова, мистецька діяльність, дошкільний вік, білінгвізм, сенситивний період, мультисенсорне навчання, педагогічна синергія, афективний фільтр.

Larina I. O., Razumenko T. O., Kovalenko O. M. Integration of the English Language into the Artistic Activities of Preschool Children. *The relevance of the study is driven by the need to find innovative pedagogical paradigms for effective early language development in preschoolers in the modern globalized world, where proficiency in English is becoming an integral component of successful life activities and intercultural communication. It has been found that the integration of English into art activities offers an innovative, pedagogically sound paradigm that ensures a natural, non-directive, and highly effective language acquisition, while simultaneously contributing to the harmonious and comprehensive development of the child's personality.*

The theoretical foundations of the research are based on key psychological and pedagogical concepts: the idea of a sensitive period for language development (M. Montessori) encompassing preschool age; the role of play as a «zone of proximal development», which allows language acquisition in a meaningful context; and the principle of lowering the «affective filter» (S. Krashen) due to the positive emotional saturation of the creative process. The integrative approach provides didactic potential through the activation of multisensory perception (visual, auditory, kinesthetic, and tactile channels) during drawing, sculpting, or appliqué, which facilitates the formation of stronger neural connections for language information encoding.

It is noted that early bilingualism, supported by this approach, is associated with significant cognitive advantages, particularly increased cognitive flexibility, improved executive functions (planning, working memory), and the development of metacognitive skills, as confirmed by the meta-analyses of E. Bialystok's research. It is revealed that using the principles of Content and Language Integrated Learning (CLIL), where English is a tool for creativity, not an end in itself, stimulates children

to actively use vocabulary and grammatical structures in a natural context («I see a blue circle», «Please cut the paper»).

The main challenges to implementing this integration are: a deficit of highly qualified dual-profile educators (with an adequate level of English proficiency and art pedagogy skills); the lack of a holistic, tested, and widely available methodological and didactic support that combines linguistic and creative tasks; and the necessity of developing qualitative assessment criteria that align with the non-evaluative approach of BCPE 2025. The key way to overcome these problems and the prospect for development is the systematic training of pedagogical staff through specialized Master's programs and advanced training courses.

Key words: *integration, English language, art activity, preschool age, bilingualism, sensitive period, multisensory learning, pedagogical synergy, affective filter.*

Вступ. У сучасному глобалізованому світі, де міжкультурна комунікація та інформаційні потоки набувають все більшого значення, володіння іноземними мовами стає невід'ємною складовою успішної життєдіяльності. Особлива увага приділяється ранньому мовному розвитку, оскільки дошкільний вік є сенситивним періодом для засвоєння мови. Актуальність дослідження зумовлена протиріччям між суспільним запитом на формування білінгвальної особистості в ранньому віці та недостатньою ефективністю (і невідповідністю віковим особливостям) традиційних методів навчання, які орієнтовані переважно на репродуктивне запам'ятовування, тоді як дошкільникам притаманне мислення у дії, ігрова діяльність та емоційне сприйняття.

У цьому контексті, інтеграція англійської мови у мистецьку діяльність дошкільників пропонує інноваційну педагогічну парадигму, забезпечуючи природне, недирективне та високоефективне засвоєння мови, одночасно формуючи гармонійний розвиток особистості дитини. Інтеграція ґрунтується на низці провідних психолого-педагогічних та лінгводидактичних концепцій, таких як: сенситивний період для мовного розвитку, визначений Марією Монтессорі (В. Горюнова, Б. Жебровський, Т. Михальчук та ін.) (Slovachek, 2022), коли діти, на відміну від дорослих, здатні природно вбирати нову мову, не маючи сформованих психологічних та мовних бар'єрів (Є. Бахталіна, Л. Кадченко, Ю. Стиркіна та ін.) (Humankova & Mykhailova, 2019). Інтеграція англійської у творчий процес ідеально відтворює це природне середовище, де мова є функціональним засобом комунікації та інструментом пізнання світу.

Провідною діяльністю дошкільного віку, беззаперечно, є гра, яку психологи розглядають як «зону найближчого розвитку» (Kovshar, 2015, p. 23); саме інтеграція мови у змістовну мистецьку гру дозволяє дошкільникам

набувати нові лексичні одиниці та фрази безпосередньо у значущому для них контексті, що стимулює активне використання мови як частини комунікативного процесу.

Ефективність навчання експоненційно зростає при активації мультисенсорного сприйняття (візуальний, аудіальний, кінестетичний та тактильний канали) під час малювання чи ліплення, що сприяє формуванню міцніших нейронних мереж, полегшуючи кодування, зберігання та відтворення мовної інформації (Bialystok, 2011). Позитивні емоції, які генерує мистецька діяльність, виступають каталізатором ефективного навчального процесу, оскільки вивчення англійської мови в цьому емоційно насиченому середовищі призводить до суттєвого зниження «афективного фільтра» (Stephen Krashen, 1977; Coyle, Hood & Marsh, 2010, p. 32) – психологічного бар'єра, перешкоджаючого засвоєнню мови через страх чи тривогу. Асоціюючи англійську мову з приємними переживаннями, дитина формує стійку внутрішню мотивацію до комунікації (В. Денисовець, В. Камінська, О. Негневицька, Т. Тяпочкіна, Т. Шкваріна та ін.) (Mareieva & Mareiev, 2024).

Аналіз наукових праць, присвячених проблематиці раннього навчання іноземної мови, засвідчує високу актуальність цього напрямку, що корелює з сучасними світовими тенденціями глобалізованості та інформатизованості суспільства. Необхідність дослідження посилюється також протиріччям між визнаним потенціалом інтегрованого навчання та відсутністю належної підготовки майбутніх вихователів до реалізації міждисциплінарної діяльності, а також відсутністю науково обґрунтованого, комплексного методичного забезпечення та технологій для ефективного впровадження цієї інтеграції у практику ЗДО. Переважна більшість досліджень (О. В. Бойко, Г. В. Матюха, Р. Ю. Мартинова, Є. І. Негневицька, Ю. І. Пассов, Н. І. Мельник та ін.) (Humankova & Mykhailova, 2019; Trofaila, 2019) вказує, що ключова мета навчання іноземній мові у дошкільлі полягає в особистісно-орієнтованому підході в процесі формування комунікативно-мовленнєвої компетенції та елементарних навичок спілкування.

Визнано, що наочність є невід'ємною складовою методичного забезпечення, дослідники пропонують застосовувати методи, що не вимагають прямого перекладу, а саме невербальну семантизацію (жести, міміка), метод асоціативних символів (МАС) та залучення малих фольклорних форм (пісеньки, віршики), які сприяють емоційному запам'ятовуванню (Г. Беленька, І. Мордоус та ін.) (Mokina, 2014; Humankova & Mykhailova, 2019).

Доцільність інтегративного підходу підтверджується працями, які фокусуються на суміжних аспектах. Зокрема, у дослідженні Н. О. Волощенко, І. О. Мордоус (Voloshchenko & Mordous, 2018) підкреслено, що для формування

у дітей дошкільного віку іншомовної комунікативно-мовленнєвої компетентності необхідно створити таке середовище, яке б сприяло оволодінню навичками іншомовного спілкування в умовах, максимально наближених до природних. Це, у свою чергу, забезпечить найбільший комфорт дитини в процесі навчання. Н. В. Теличко (Telychko, 2023) вважає найефективнішим способом заохочення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку вивчати англійську є інтегрування навчання (фонетику, лексику, граматику) в ігрову форму.

Отже, інтеграція англійської мови у мистецьку діяльність в освітній процес ЗДО є потужним, природним та, що найважливіше, інноваційним методом, який ґрунтується на низці провідних психолого-педагогічних концепцій. Дослідження, спрямоване на розв'язання зазначених протиріч, зокрема проблеми підготовки педагогічних кадрів, обґрунтовує шлях до формування конкурентоспроможної, креативної та багатомовної особистості, що відповідає глобальним викликам ХХІ століття.

Мета та завдання. Мета статті – здійснити теоретичний аналіз щодо інтеграції англійської мови у мистецьку діяльність дошкільників, ідентифікувати основні проблеми та визначити шляхи впровадження в освітню діяльність ЗДО.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на опрацюванні наукових джерел із використанням методів аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, що дозволило здійснити комплексний теоретичний розгляд та дидактичне обґрунтування інтеграції англійської мови у мистецьку діяльність дошкільників, проаналізувати її практичні аспекти, ідентифікувати ключові виклики та окреслити перспективи реалізації інтегрованого підходу відповідно до вимог БКДО 2021 та БКДО 2025, який набирає чинності з 1 вересня 2027 року.

Результати. Теоретичні положення щодо доцільності та ефективності інтеграції англійської мови у мистецьку діяльність дошкільників знаходять своє потужне підтвердження у численних наукових дослідженнях та емпіричних даних, отриманих у сферах нейролінгвістики, психології розвитку та лінгводидактики. Сучасні дослідження за допомогою методів нейровізуалізації, таких як МРТ та ЕЕГ, переконливо підтверджують виняткову пластичність мозку дитини дошкільного віку, особливо в зонах, що відповідають за мовлення (зони Брока та Верніке) (Bialystok, 2011). До семи років формування фонематичного слуху та здатність до розрізнення звуків, невластивих рідній мові, є максимально ефективними. Це підкреслює, що раннє занурення у звукове середовище англійської мови під час творчих занять сприяє формуванню правильної вимови та інтонації без значних зусиль. Експерименти

також показують, що мультисенсорна активація (слух, зір, дотик) під час вивчення нових слів сприяє формуванню міцніших та розгалуженіших нейронних мереж, що забезпечує швидше та глибше засвоєння інформації (Rachenko & Humankova, 2023).

Хоча формальний Content and Language Integrated Learning (CLIL) найчастіше застосовується у шкільній освіті, його принципи – вивчення мови через зміст, а не як окремий предмет – є надзвичайно ефективними у дошкільному віці (Coyle, Hood & Marsh, 2010). Коли англійська мова інтегрується у природні та значущі для дитини види діяльності (мистецтво, музика, гра, спорт), вона засвоюється більш органічно. Вивчення кольорів чи форм під час малювання, наприклад, є невід’ємною частиною творчого процесу. Це сприяє не лише швидшому запам’ятовуванню лексики, а й розвитку позитивного ставлення до мови, оскільки навчання відбувається у невимушеній, емоційно насиченій атмосфері. Емпіричні дані з різних країн, що впроваджують раннє мовне навчання, підтверджують, що діти, які беруть участь у таких інтегрованих програмах, демонструють вищий рівень мотивації, кращі комунікативні навички та загальний когнітивний розвиток порівняно з тими, хто вивчає мову традиційними методами.

Інтеграція англійської мови та мистецької діяльності демонструє значний дидактичний потенціал, оскільки забезпечує комплексний та збалансований розвиток особистості дошкільника. Суть підходу полягає у створенні освітньої синергії, де кожен елемент взаємно посилює інший. Дошкільники паралельно вдосконалюють ключові мовні навички (зокрема, продуктивне говоріння та рецептивне аудіювання), поглиблюють пізнавальні процеси (увагу, пам’ять, уяву) та стимулюють креативність (здатність до дивергентного мислення і самовираження) (Dienhaieva & Samoiliukevych, 2024). Крім того, поліпшується дрібна моторика, що є ключовим для підготовки до письма. Розвивається емоційна сфера, яка включає вміння висловлювати почуття та емоції, а також формувати позитивне ставлення до навчання. Поліпшуються і соціальні навички, такі як співпраця в групі та вміння слухати та розуміти інших.

Замість механічного запам’ятовування слів, діти засвоюють лексику та граматику у природному контексті творчої діяльності. Наприклад, вивчаючи кольори та форми, вони можуть малювати «big red circle» та «small blue squares», застосовуючи знання на практиці, що робить їх стійкішими. Створюючи аплікацію «Farm Animals», діти називають тварин: «This is a cow, it says moo.» Дієслова, такі як «cut», «glue», «paint», «draw», засвоюються через безпосередню дію. Прості граматичні конструкції, наприклад, «I like yellow», «It is my house», «I see a flower», інтегруються через повторення типових фраз та речень.

Творча діяльність стимулює дітей до мовленнєвої активності. Вони вчаться описувати свої роботи («This is my drawing. It is a big house and a green tree»), розповідати про свої ідеї та задуми («I want to draw a happy sun»), задавати питання та відповідати на них («What colour is your cat?» «My cat is white»), висловлювати свої вподобання («I like blue colour») та вести діалог, коли вихователь запитує про деталі малюнка, заохочуючи до розширеної відповіді.

Коли навчання відбувається в невимушеній, ігровій атмосфері, діти не відчують тиску чи страху зробити помилку. Вони сприймають англійську мову як частину веселої гри та цікавої творчості, а не як складне заняття. Це формує стійке позитивне ставлення до вивчення мови, що є надзвичайно важливим фундаментом для подальшої освіти. Вони розуміють, що мова – це інструмент для самовираження та спілкування.

Творча діяльність за своєю суттю є індивідуалізованою, оскільки кожна дитина створює свій унікальний продукт. Це дозволяє педагогу враховувати рівень мовної підготовки кожного дошкільника, пропонуючи завдання різної складності та підтримуючи кожного на його власному рівні розвитку. Більш підготовлені діти можуть використовувати ширший словниковий запас, тоді як менш підготовлені можуть зосередитися на базових фразах.

Ефективна інтеграція англійської мови у мистецьку діяльність вимагає використання специфічних методів та прийомів, адаптованих до особливостей дошкільного віку. Важливо, щоб англійська мова була присутньою протягом усього заняття, а не лише під час виконання окремих вправ. Педагог має постійно використовувати прості, зрозумілі фрази, інструкції, коментарі англійською, наприклад, привітання («Good morning, children!»), прохання («Please, give me a red pencil»), коментарі до дій («You are drawing a big house»).

Гра є ключовим методом навчання дошкільників. Можна використовувати рольові ігри, такі як «Art Studio», де діти «працюють» художниками, називаючи інструменти та матеріали англійською, або «My Pet Shop», де малюють чи ліплять тварин, описуючи їх. Також ефективні ігри-драматизації, що включають створення ляльок чи масок та розігрування простих сюжетів англійською. Пісеньки-руханки (Total Physical Response - TPR), де слова супроводжуються діями (наприклад, «Clap your hands», «Stamp your feet» під час створення малюнків), чудово підходять для засвоєння нової лексики та граматичних структур. Мелодія та ритм полегшують запам'ятовування, а повторювані фрази сприяють автоматизації мовленнєвих зразків. Під час співу діти можуть малювати, ліпити або створювати аплікації на тему пісні, наприклад, пісня «Old MacDonald Had a Farm» може

супроводжуватися малюванням тварин та вимовлянням їхніх звуків англійською.

Використання яскравих, привабливих наочних матеріалів (карток, іграшок, справжніх предметів) є обов'язковим, оскільки кожне нове слово має бути асоційоване з конкретним образом. Наприклад, вивчаючи тему «Фрукти», діти можуть малювати яблука, банани, груші, одночасно називаючи їх англійською. Важливо давати прості, чіткі інструкції англійською мовою, які діти виконують: «Take a blue crayon», «Draw a circle», «Show me your picture».

Інструкції мають бути зрозумілими за допомогою жестів, міміки та наочності. Організація міні-проектів, де діти створюють спільний продукт, є ще одним ефективним методом. Наприклад, у проекті «My Town» кожна дитина малює чи ліпить частину міста (будинки, дерево, автомобіль), а потім вони «будують» місто, називаючи елементи англійською. Аналогічно, у проекті «Four Seasons» створюються колективні панно для кожної пори року, де діти називають об'єкти та явища природи англійською. Педагог також має ініціювати прості діалоги та мовленнєві ситуації, пов'язані з творчістю: «What are you drawing?», «Is it a cat or a dog?», «Do you like your picture?».

Незважаючи на значний педагогічний потенціал, впровадження інтеграції англійської мови у мистецьку діяльність дошкільників стикається з низкою об'єктивних та суб'єктивних проблем. Однією з найгостріших є проблема кадрового забезпечення та кваліфікації педагогів. Ефективна реалізація інтегративного підходу вимагає від вихователя не лише високого рівня володіння англійською мовою (не менше B1-B2 за загальноєвропейською шкалою), але й глибоких знань дитячої психології, методики раннього викладання іноземних мов, а також навичок організації мистецької діяльності.

Часто педагоги дошкільних закладів не мають відповідної двопрофільної освіти або достатньої мовної підготовки. Існуючі програми підвищення кваліфікації не завжди охоплюють необхідний обсяг знань та практичних навичок, зокрема з інтеграції різних видів діяльності.

На сьогоднішній день існує дефіцит розроблених, апробованих та широко доступних методичних та дидактичних матеріалів, які б цілісно поєднували лінгвістичні та творчі завдання для дошкільників. Це включає комплексні програми, що враховують вікові особливості та принципи інтеграції; збірники пісень, римуваних, ігор, адаптованих для англійськомовних занять з мистецтва; яскраві, якісні дидактичні матеріали (тематичні картки, набори для творчості, що відповідають лексичним темам) та посібники для педагогів з детальними рекомендаціями щодо організації інтегрованих занять.

Традиційні системи оцінювання неприйнятні для дошкільного віку та інтегрованих занять, що створює проблему відсутності єдиних критеріїв оцінки

та моніторингу прогресу. Зокрема, реалізація вимог нового Базового компонента дошкільної освіти (БКДО 2025), який наголошує на безоцінковому підході, вимагає відмови від кількісних показників та переходу до якісних методів фіксації досягнень. Виникає потреба у розробці спеціальних якісних критеріїв оцінки, що ґрунтуються на спостереженні за мовленнєвою активністю дитини.

Деякі дошкільні заклади можуть мати обмежений доступ до різноманітних мистецьких матеріалів (якісні фарби, пластилін, глина, папір різної фактури та кольору, нетрадиційні матеріали), що можуть урізноманітнити творчий процес та сприяти вивченню ширшого спектру лексики. Також важливо забезпечити доступ до аудіотехніки для прослуховування пісень та римувань.

Психологічна готовність батьків та їхнє ставлення до раннього вивчення мови також є викликом. Деякі батьки можуть мати завищені очікування щодо швидких результатів або, навпаки, не розуміти переваг раннього мовного розвитку, вважаючи його «зайвим навантаженням». Важливо проводити просвітницьку роботу з батьками, пояснюючи фізіологічні та психологічні особливості засвоєння мови в дошкільному віці та роль творчої діяльності. Нарешті, проблема наповнюваності груп ускладнює забезпечення індивідуалізованого підходу та достатньої кількості мовленнєвої практики для кожної дитини.

Обговорення. Для повноцінного впровадження та масштабування інтеграції англійської мови у мистецьку діяльність дошкільників необхідна системна робота за кількома напрямками. Перш за все, це системна підготовка та перепідготовка педагогічних кадрів. Необхідно розробити та впровадити магістерські програми та спеціалізовані курси підвищення кваліфікації для вихователів та вчителів англійської мови, які б поєднували лінгвістичну підготовку з методологією викладання іноземних мов у дошкільному віці та методиками організації мистецької діяльності. Створення ресурсних центрів на базі закладів післядипломної педагогічної освіти для методичної підтримки та обміну досвідом, а також організація регулярних семінарів, тренінгів та майстер-класів з провідними фахівцями у галузі раннього мовного розвитку та арт-педагогіки є ключовими. Також важливо заохочувати самоосвіту педагогів через доступ до сучасних онлайн-ресурсів та професійної літератури.

Наступним кроком є розробка комплексного методичного та дидактичного забезпечення. Це включає створення національної програми інтегрованого навчання, що включатиме цілі, завдання, зміст та очікувані результати. Необхідна розробка навчально-методичних посібників з детальними сценаріями занять, прикладами інтегрованих ігор, пісенок та

римувань, а також створення мультимедійних ресурсів (аудіозаписів, відеоматеріалів, інтерактивних презентацій), які б полегшували роботу педагога та урізноманітнювали заняття. Важливим є формування «тематичних наборів» дидактичних матеріалів, що включатимуть картки, іграшки, предмети для творчості, відповідно до лексичних тем, а також підтримка та публікація авторських розробок педагогів-практиків.

Розробка критеріїв оцінки та системи моніторингу передбачає створення якісних інструментів оцінки мовленнєвого та творчого розвитку дошкільників, що базуватимуться не на порівнянні з нормою, а на динаміці індивідуальних досягнень. Ключовим інструментом має стати інтегроване Портфоліо дитини, яке відповідає принципу безоцінкового підходу за БКДО (2025).

Передбачаємо, що інтегроване портфоліо дошкільника може функціонувати як стратегічно вибіркового інструмент документування іншомовного та художньо-естетичного розвитку. Його сутність полягає у сфокусованому синергетичному поєднанні матеріалів, які відображають ключові моменти прогресу, а не просто кумулятивний збір усіх виконаних робіт.

Наповнення портфоліо має бути критеріально орієнтованим, що передбачає включення лише тих творчих робіт (малюнків, аплікацій, конструкцій), які безпосередньо ілюструють інтеграцію – тобто були створені в результаті виконання іншомовних інструкцій або супроводжувалися спонтанним чи ініційованим коментуванням дитини англійською мовою. Рекомендується фіксувати лише 2–3 ключові артефакти на місяць для забезпечення належної уваги до якості документування.

Мовні артефакти включаються з акцентом на демонстрацію динаміки. Замість масового збору лексичних карток, доцільно включати зіставні зразки мовленнєвої діяльності (аудіо- або відеофрагменти) з початкового, проміжного та фінального етапів освітнього періоду. Це можуть бути записи, де дитина описує свою роботу, використовуючи цільові граматичні структури та лексичні одиниці. Кожен мультимедійний матеріал обов'язково супроводжується коротким контекстуальним описом, що пояснює мету завдання, а його включення забезпечується чітким протоколом згоди батьків.

Ключовим розділом залишається рефлексивно-оцінювальна секція, яка, однак, має бути формалізована. Замість вільних педагогічних нотаток, пропонуємо використовувати структуровані чеклисти або рубрики з чіткими дескрипторами рівнів засвоєння. Це забезпечить валідність оцінювання комунікативної компетенції, інтегрованої в невербальну діяльність, та мінімізує суб'єктивність суджень.

Таким чином, інтегроване портфоліо буде функціонувати як система цілеспрямованого документування, що забезпечить як демонстрацію індивідуальної траєкторії розвитку дитини, так і ефективну, підтверджену критеріями комунікацію з родиною.

Інтегроване портфоліо мистецької діяльності та англійської мови представляє значну методологічну цінність як інструмент голістичного оцінювання та стимулювання розвитку дошкільника. Його основна перевага полягає у створенні автентичного мовленнєвого середовища, де англійська мова функціонує як природний засіб комунікації та рефлексії у процесі творчості. Портфоліо забезпечить лонгитюдний аналіз прогресу, наочно демонструючи розвиток художньо-естетичних навичок паралельно з розширенням активного іншомовного словника, а також виконуватиме важливу мотиваційну функцію завдяки фіксації особистих досягнень дитини.

Однак, ефективне впровадження цього інструменту супроводжується низкою викликів. Ключовими проблемними зонами є суб'єктивність оцінювання, що вимагає уніфікації критеріїв, та значне організаційне навантаження на педагогів, пов'язане з систематичною фіксацією процесу (фото-, аудіо- та відеодокументація). Існує також ризик зниження спонтанності творчості через надмірну увагу до необхідності вербалізації (використання англійських слів), що може трансформувати мистецьку діяльність у мовний тренінг.

Для мінімізації суб'єктивності необхідна розробка чітких, операціоналізованих рубрик оцінювання з дескрипторами, що дозволяють об'єктивно вимірювати ступінь інтеграції мови в творчий контекст. Організаційне навантаження значно нівелюється завдяки технологічній оптимізації – переходу на цифрові платформи для швидкої фіксації матеріалів та використання технік ненав'язливого спостереження. Щоб зберегти внутрішню мотивацію, необхідно забезпечити дитині право вибору щодо теми та формату творчості, а також моменту, коли вона готова коментувати свою роботу англійською мовою.

Таким чином, інтегроване портфоліо є методологічно виправданим та цінним підходом, успіх якого залежить від методичної зрілості системи впровадження. Лише через чітку регламентацію, технологічну підтримку та пріоритет інтересів дитини можна забезпечити, щоб інструмент ефективно виконував свою діагностичну та розвивальну функцію, а не перетворився на адміністративне навантаження.

Інтегроване портфоліо не лише слугує діагностичним інструментом для педагога, але й відіграє ключову роль у створенні ефективного тристороннього партнерства між дитиною, педагогом та батьками. Ця функція є однією з

найважливіших позитивних рис, яка допомагає компенсувати організаційні складнощі.

Комунікаційна цінність портфоліо полягає у його наочності та доказовості. Батьки часто стикаються з проблемою нерозуміння специфіки викладання англійської мови та мистецтва у дошкільному закладі. Портфоліо ж виступає як прозорий звіт про освітню діяльність. Завдяки включенню фотографій процесу, аудіо- та відеозаписів висловлювань, батьки отримують прямий доступ до автентичних зразків мовленнєвої практики та творчих зусиль своєї дитини, що є значно інформативнішим, ніж абстрактні звіти. Це дозволяє батькам не лише оцінити прогрес, але й краще зрозуміти методики, які використовуються, та підтримати навчання дитини вдома.

Проте, тут виникає комунікаційний виклик: необхідно забезпечити, щоб інтерпретація матеріалів портфоліо батьками була правильною і конструктивною. Педагог повинен надавати мінімальні супровідні коментарі та контекст, щоб уникнути суб'єктивних оцінок з боку родини, особливо щодо якості мистецьких робіт або фонетичної досконалості мовлення. Необхідно наголошувати, що портфоліо фіксує зусилля, участь та динаміку, а не лише кінцевий ідеальний результат.

Збалансування цієї функції досягається через організацію презентаційних сесій (наприклад, раз на квартал), де педагог разом із дитиною демонструє ключові артефакти портфоліо. Це сприяє підвищенню батьківської компетентності та формує єдине розуміння цілей інтегрованого навчання. Таким чином, портфоліо стає потужним мостом комунікації, трансформуючи пасивне інформування батьків у активне партнерство у розвитку дошкільника.

Для забезпечення належної матеріально-технічної бази необхідно поповнення дошкільних закладів різноманітними мистецькими матеріалами та інструментами, що стимулюють творчість та дозволяють реалізувати широкий спектр завдань. Забезпечення якісною аудіотехнікою для прослуховування англійських пісень, казок, віршів, а також створення комфортного та естетичного розвивального середовища, що сприятиме як мовному, так і творчому розвитку, є обов'язковим.

Висновки. Доведено, що інтегрований підхід забезпечує високий дидактичний потенціал завдяки мультисенсорній активації (візуальний, аудіальний, кінестетичний та тактильний канали) під час творчого процесу, що сприяє формуванню міцніших нейронних зв'язків для кодування мовної інформації.

Узагальнено практичну ефективність застосування специфічних методичних прийомів, адаптованих до дошкільного віку, включно з

використанням рольових ігор, ігор-драматизацій та методики Total Physical Response (TPR) для засвоєння нової лексики.

Інтеграція англійської мови у мистецьку діяльність дошкільників є не просто бажаною, а необхідною складовою сучасної дошкільної освіти. Цей підхід відповідає природним потребам дитини в грі та творчості, забезпечуючи при цьому максимально ефективно та гармонійне засвоєння іноземної мови. Він сприяє не лише формуванню базових лінгвістичних навичок, а й розвитку когнітивних, емоційних та креативних здібностей, що є фундаментом для успішного навчання у школі та адаптації до вимог глобалізованого світу.

Незважаючи на існуючі виклики, пов'язані з кадровим, методичним та матеріально-технічним забезпеченням, потенціал цього інтегративного підходу є величезним. Системні зусилля з впровадження безоцінкового підходу через механізм Портфоліо, підготовки педагогів, розробки якісних методичних матеріалів та просвітницької роботи з батьками дозволять подолати ці проблеми та зробити інтегроване навчання доступним для більшої кількості дошкільників. Успішна реалізація інтегрованого навчання є стратегічною інвестицією у формування конкурентоспроможної, креативної та багатомовної особистості, яка володіє необхідним інструментарієм для ефективної відповіді на глобальні виклики XXI століття.

Системне впровадження інтегрованого підходу ускладнюється низкою ключових викликів, які потребують подальшого вивчення: необхідна розробка та апробація ефективних програм системної підготовки педагогів (через спеціалізовані магістерські та курси підвищення кваліфікації), що поєднують високий рівень володіння англійською мовою та навички арт-педагогіки; потребує розробки апробованого та широко доступного методичного й дидактичного забезпечення, яке інтегрує лінгвістичні та творчі завдання; необхідно вдосконалити систему моніторингу прогресу на основі Портфоліо дитини та якісних листів спостереження, які б повністю відповідали вимогам БКДО 2025 щодо неформалізованої та безоцінкової фіксації результатів індивідуальних досягнень.

Таким чином, подальше дослідження має бути спрямоване на практичне подолання імплементаційних бар'єрів та створення валідизованого інструментарію для оцінки ефективності цього стратегічного напрямку.

ЛІТЕРАТУРА:

Волощенко, Н. О., Мордоус І. О.. Інтегративний підхід до організації іншомовного середовища в умовах закладу дошкільної. *Освітній дискурс : збірник наукових праць*, 2018. Вип. 9 (11-12) : педагогічні науки. С. 121-131. URL:

<https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eec00271-80ae-4f0f-a205-b187ec25f37f/content>

- Гуманкова О., Михайлова О.. Інтеграція у навчання іноземної мови дітей дошкільного віку. *Молодь і ринок*. №11 (178), 2019. С.41-46. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.191571>
- Денгаєва С. В., Самойлюкевич І. В.. Розвиток креативного мислення у дошкільників у процесі навчання англійської мови. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені ТГ Шевченка* (Серія: Педагогічні науки). 2019. URL: <https://lnk.ua/YNg5q53eZ>
- Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» МОН України. Кривий ріг: Вид. Р.А. Козлов. 2015. 244 с. URL: <https://surl.li/mrxcug>
- Марєєва Т. В., Марєєв Д. А.. Формування іншомовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку на засадах інтегрованого підходу. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»* №11(39) 2024 С. 1417-1434. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)-1417-1434](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)-1417-1434)
- Мокіна А. Г.. Наочність у навчання старших дошкільників усного англійського мовлення. *Початкова школа*. 2014. С. 25–28. URL: <https://lnk.ua/aVp959gND>
- Раченко О. П., Гуманкова О. С. Оптимізація мотиваційного забезпечення навчально-ігрової діяльності дошкільників на заняттях англійської мови. *Сучасні тенденції навчання іноземних мов*. 2023. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/36456>
- Словачек М. Принципи педагогіки М. Монтессорі в дослідженні стимуляції мовлення дитини. *Теорія та методика навчання та виховання*, [S.l.], n. 53, p. 85-97, dec. 2022.
- Теличко Н. В. Розвиток англійської комунікативної компетенції дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в усному мовленні. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. Вип. 2(35), 2023. С. 248-251. URL: <https://lnk.ua/x4LXpoX4n>
- Трофайла Н. Д. Особливості навчання іноземній мові дітей дошкільного віку: теоретичний аспект. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 16. Т. 2. 2019. С. 163-166. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.5.3>
- Bialystok E. Reshaping the mind: The benefits of bilingualism. *Canadian Journal of Experimental Psychology / Revue canadienne de psychologie expérimentale*. 2011. Vol. 65, № 4. P. 229–235. URL: <https://criancabilingue.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/09/cep-65-4-229.pdf>
- Coyle D., Hood P., Marsh D. *Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 187 p. URL: <https://lnk.ua/aVp9L1PND>
- Zelazo P. D. Executive function: Reflection, iterative reprocessing, complexity, and the developing brain. PD Zelazo – Developmental Review, 2015. С.55-68. URL: <https://doi.org/10.1016/j.dr.2015.07.001>

REFERENCES:

- Dienhaieva, S. V. & Samoiliukevych, I. V. (2019). Rozvytok kreatyvnoho myslennia u doshkilnykiv u protsesi navchannia anhliiskoi movy [Development of creative thinking in preschoolers in the process of learning English]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka* (Serii: Pedahohichni nauky). Retrieved from <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eec00271-80ae-4f0f-a205-b187ec25f37f/content> [in Ukrainian].
- Humankova, O. & Mykhailova, O. (2019). Intehratsiia u navchanni inozemnoi movy ditei doshkilnoho viku [Integration in foreign language teaching for preschool children]. *Molod i rynok*, (11) 178, 41–46. Retrieved from <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.191571> [in Ukrainian].
- Kovshar, O. V. (2015). *Teoretyko-metodychni zasady organizatsii peredshkilnoi osvity*: monohrafiia [Theoretical and methodological principles of preschool education organization:

- Monograph]. Kryvyi Rih: Vyd. R.A. Kozlov. 244 s. Retrieved from <https://surl.li/mrxcug> [in Ukrainian].
- Mareieva, T. V. & Mareiev, D. A. (2024). Formuvannia inshomovnoi kompetentnosti v ditei starshoho doshkilnogo viku na zasadakh intehrovanooho pidkhodu [Formation of foreign language competence in older preschool children based on an integrated approach]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*, (11) 39, 1417–1434. Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)-1417-1434](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)-1417-1434) [in Ukrainian].
- Mokina, A. H. (2014). Naohnist u navchanni starshykh doshkilnykiv usnogo anhliiskoho movlennia [Visual aids in teaching oral English to older preschoolers]. *Pochatkova shkola*, 25–28. Retrieved from <https://lnk.ua/aVp959gND> [in Ukrainian].
- Rachenko, O. P. & Humankova, O. S. (2023). Optyimizatsiia motyvatsiinoho zabezpechennia navchalno-ihrovoi diialnosti doshkilnykiv na zaniattiakh anhliiskoi movy [Optimization of motivational support for learning and play activities of preschoolers in English classes]. Suchasni tendentsii navchannia inozemnykh mov. Retrieved from <https://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/36456> [in Ukrainian].
- Slovachek, M. (2022). Pryntsypy pedahohiky M. Montessori v doslidzhenni stymuliatsii movlennia dytyny [Principles of M. Montessori's pedagogy in the study of child speech stimulation]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*, (53), 85–97. [in Ukrainian].
- Telychko, N. V. (2023). Rozvytok anhломovnoi komunikatyvnoi kompetentsii ditei doshkilnogo ta molodshoho shkilnogo viku v usnomu movlenni [Development of English-language communicative competence of preschool and primary school children in oral speech]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Osvita i nauka»*, (2) 35, 248–251. Retrieved from <https://lnk.ua/x4LXpoX4n> [in Ukrainian].
- Trofaia, N. D. (2019). Osoblyvosti navchannia inozemni movy ditei doshkilnogo viku: teoretychnyi aspekt [Features of teaching a foreign language to preschool children: Theoretical aspect]. *Innovatsiina pedahohika*, 16 (Vol. 2), 163–166. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/apv/2022.5.3> [in Ukrainian].
- Voloshchenko, N. O. & Mordous, I. O. (2018). Intehratyvnyi pidkhid do orhanizatsii inshomovnoho seredovyshcha v umovakh zakladu doshkilnoi [Integrated approach to the organization of a foreign language environment in a preschool institution]. *Osvitnii dyskurs : zbirnyk naukovykh prats* (Issue 9 (11-12) : pedagogical sciences). 121–131. Retrieved from <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eec00271-80ae-4f0f-a205-b187ec25f37f/content> [in Ukrainian].
- Bialystok, E. (2011). Reshaping the mind: The benefits of bilingualism. *Canadian Journal of Experimental Psychology / Revue canadienne de psychologie expérimentale*, 65(4), 229–235. Retrieved from <https://criancabilingue.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/09/cep-65-4-229.pdf>
- Coyle, D., Hood, P. & Marsh, D. (2010). *Content and Language Integrated Learning*. Cambridge University Press. 187 p. Retrieved from <https://lnk.ua/aVp9L1PND>
- Zelazo, P. D. (2015). Executive function: Reflection, iterative reprocessing, complexity, and the developing brain. *Developmental Review*, 38, 55–68. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2015.07.001>

Інформація про авторів:

Ларіна Ірина Олександрівна:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0117-147X>; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, Україна, 61002

Information about the authors:

Larina Iryna Oleksandrivna:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0117-147X>; Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor at the Department of the Department of Theory, Technologies, and Methods of Preschool Education, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevskikh Str., 29, Kharkiv,

e-mail: ikarisekaj1916@gmail.com

Ukraine 61002

e-mail: ikarisekaj1916@gmail.com

Разуменко Тетяна Олегівна:

ORCID: [https://0000-0002-0682-3812](https://orcid.org/0000-0002-0682-3812);
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри англійської мови Харківського
національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29,
м. Харків, Україна, 61002.
e-mail: razumenkot@gmail.com

Razumenko Tetiana Olehivna:

_ORCID: [https://0000-0002-0682-3812](https://orcid.org/0000-0002-0682-3812); PhD in
Pedagogy, Associate Professor of the
Department of English, H. S. Skovoroda
Kharkiv National Pedagogical University,
Alchevskykh street, 29, Kharkiv, Ukraine,
61002.
e-mail: razumenkot@gmail.com

Коваленко Ольга Миколаївна:

ORCID: orcid.org/0000-0001-8039-4895;
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики
викладання філологічних
дисциплін у дошкільній, початковій і
спеціальній освіті,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, вул.
Алчевських, 29, м. Харків, Україна, 61002.
e-mail: olga_kovalenko2002@ukr.net

Kovalenko Olha Mykolaivna:

ORCID: orcid.org/0000-0001-8039-4895;
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor The Department of Theory
and Methodics of Teaching
Philological Disciplines in Preschool, Primary
and Special Education, H. S. Skovoroda
Kharkiv National Pedagogical University,
Alchevskykh street, 29, Kharkiv, Ukraine,
61002.
e-mail: olga_kovalenko2002@ukr.net

Цитуйте цю статтю як: Ларіна І. О., Разуменко Т. О., Коваленко О. М. Інтеграція англійської мови у мистецьку діяльність дітей дошкільного віку. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2025. № 59. С. 219-234.

DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.16>

Дата надходження статті до редакції: 20.10.2025

Стаття прийнята до друку: 01.11.2025